

Is praten met IS een optie?

► Een familielid van een van de 21 gedode Egyptenaren.

© AFP

Moeten we gesprekken aanknopen met Islamitische Staat? Een eenduidig antwoord is er niet. 'Praten met IS als organisatie is onmogelijk, maar fracties en leden losweken kan wel.'

MAARTEN RABAEY

Robert Fisk stelt vooraan in deze krant de provocerende vraag: "Moeten we onderhandelen met de moordenaars van Islamitische Staat?" Het antwoord is niet eenduidig, zo blijkt uit onze rondvraag als uit de literatuur, maar de tactische en strategische optie wordt door overheden best afgewogen.

Rik Coolsaet, hoogleraar internationale betrekkingen (UG), is beslist als we hem de vraag voorleggen. "Nee, praten met IS is vandaag onmogelijk. Je kunt alleen maar overwegen te praten met een terreurgroep als aan twee voorwaarden is voldaan: als de gewapende groep zelf bereid is te praten, en als het gespreksonderwerp onderhandelbaar is. Bij IS is het antwoord twee keer negatief. Je wordt geconfronteerd met een onverzadigbare organisatie, die een grensoverschrijdend kalifaat wil stichten om de rest van de wereld te bekeren. Zoiets is onbespreekbaar. Los van de morele vraag heb je dus geen praktische aanknopingspunten om ergens over te onderhandelen." De show met de gevangene Jordaanse

en Japanse gijzelaar, bewees ook hun onbetrouwbaarheid.

Nog een obstakel ziet Coolsaet in de snel veranderende realiteit in de Arabische wereld. "Het tijdperk dat de grote mogendheden in het Midden-Oosten politieke lijnen uitzetten is voorbij. Het zijn de lokale regimes die zullen bepalen of er ooit met gewapende groepen onderhandeld kan worden."

Shashank Joshi, onderzoeker aan de Britse defensiedenk tank Royal United Services Institute (RUSI), is het daar mee eens. "Praten met de organisatie van al-Baghdadi is geen optie", zegt hij vanuit Londen.

Lang proces

Toch zien beiden wel mogelijkheden om IS uiteen te drijven door te praten met sommige deelgroepen. Joshi: "Denk aan de Iraakse neo-baathisten (de soennitische erfgenamen van wijlen dictator Saddam Hoessein). Zij hadden politieke doelen om IS te vervoegen maar opereren gestructureerd binnen de grenzen van hun Iraakse natiestaat." Er bestaat hiervoor ook een precedent: tijdens de zogeheten 'Anbar Awakening' in september 2006 wist de VS (onder meer met harde dollars) dertig soennitische stammen in de gelijknamige provincie te overtuigen Al Qaida de rug toe te keren en te bestrijden.

Coolsaet: "Vergelijk het met gesprekken die men probeert te voeren met de taliban in Afghanistan. Dat loopt, hetzij moeilijk omdat de beweging geen monoliet is maar een alliantie van samengesmolten groepen. Zo'n proces duurt erg lang."

Westerse landen kunnen volgens Joshi intussen wel een rol spelen door te praten met - en in te praten op - individuele IS-leden. "Onze buitenlandse strijders bieden

mogelijkheden. Slechts een kleine minderheid van deze strijders zijn extreem gewelddadig. De meerderheid heeft een erg lage rang in de organisatie. Het zou dom zijn om deze categorie als terroristen te benaderen, al is het maar omdat we niet de middelen hebben om ze allemaal te schaduwen als ze terugkeren. Het is nuttig om nu met ze te praten, zelfs als ze daar nog zijn, over voorwaardelijke terugkeer. Het is ook een manier om een wig te drijven in zulke organisaties. In het verleden is dat dikwijls gelukt."

In haar essay *Onderhandelen met terroristen* wees Audrey Kurth Cronin van de George Mason University (VS) op het succes van deze 'tactische onderhandelingen'. "Met onderhandelen kun je groepen versplinteren. Een van de betrouwbaarste manieren om terreurgroepen te breken is hun verschillen uitbuiten, fracties losweken en een uitweg bieden aan leden om de groep te verlaten."

Gesprekken maken het volgens Cronin ook moeilijker voor terreurgroepen om overheden af te beelden als boosaardige, onbuigzame, regimes. Zo werd in Noord-Ierland in 1998 een succesvol vredesakkoord pas gesloten na jaren onderhandelingen - eerst in het geheim, dan open - wat militanten deed inzien dat er andere manieren zijn dan geweld om een doel te bereiken.

In de jaren negentig onderhandelde de Israëlische geheime dienst eerst in het geheim met de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie (PLO), dat vroeger terreuraanslagen pleegde, voor het politieke vredesproces begon. Nelson Mandela was eerst een gevangene 'terrorist' voor hij president en Nobelprijswinnaar werd, terwijl leden van zijn ANC in de jaren tachtig rivalen vermoordden met brandende rubberbanden om de nek.

Tegelijk wijst Cronin op een keiharde statistiek: de slaagkansen voor "strategische onderhandelingen" met terroristen zijn klein. Voor haar standaardwerk *How terrorism ends* bestudeerde ze 457 groepen die sinds 1968 terreurdaden pleegden. "Tot mijn verrassing onderhandelde slechts 18 procent, de rest niet (en werd verslagen omdat politie en inlichtingenwerk de leiding oppakten of uitschakelden, MR). Zij die wel onderhandelden bestonden al lang, 20 tot 25 jaar. Tegenover zwakke regeringen groeien sommige terreurorganisaties bovendien uit tot een partij in een burgeroorlog, wat nu helaas gebeurt met IS. De strijd wordt dan militair. Onderhandelen is voor die regeringen soms minder voordelig."